

21.Yzyılın Hemşirelik Eğilimleri

Dr.Öğr.yesi Aye Aslı OKTAY GÖK
KS SBF Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Sunum İçeriği

- ✓ Giriş
- ✓ 19.Yüzyılda Hemşireliğin Doğuşu
- ✓ 20.Yüzyıl Hemşireliği
- ✓ 21.Yüzyılda Hemşireliğin Eğilimleri
- ✓ Sonuç
- ✓ Kaynaklar

GİRİŞ

- Hemşirelik kaynağını insan gereksinimlerinden alan meslek gruplarından biri olması nedeniyle başlangıcı insanın var oluşuna kadar dayanmaktadır.
- İnsanın var oluşundan günümüze değin yaşanan tüm evrensel değışimler hemşireliğin de değışimine ve gelişimine neden olmuştur.

19.Yüzyılda Hemşireliğin Doğuşu

- Florence Nightingale Kırım Savaşı'nda 1854 yılında dönemin İngiltere savunma Bakanı Sidney Herbert tarafından İngiliz Umumi Hastaneleri Kadın Hasta Bakıcıları Müessesesi Müdürü olarak atanmış ve İstanbul'a gelmiştir.

(Yıldırım 2014, Şentürk 2011)

19.Yüzyılda Hemşireliğin Doğuşu

- Selimiye Kışlası'nda koğuşlarda yaralı askerlerin yaralarını sarmış, fiziksel çevrenin iyileştirilmesine yönelik uygulamalar ile askerlerin ölüm oranlarını düşürmüştür.

(Yıldırım 2014)

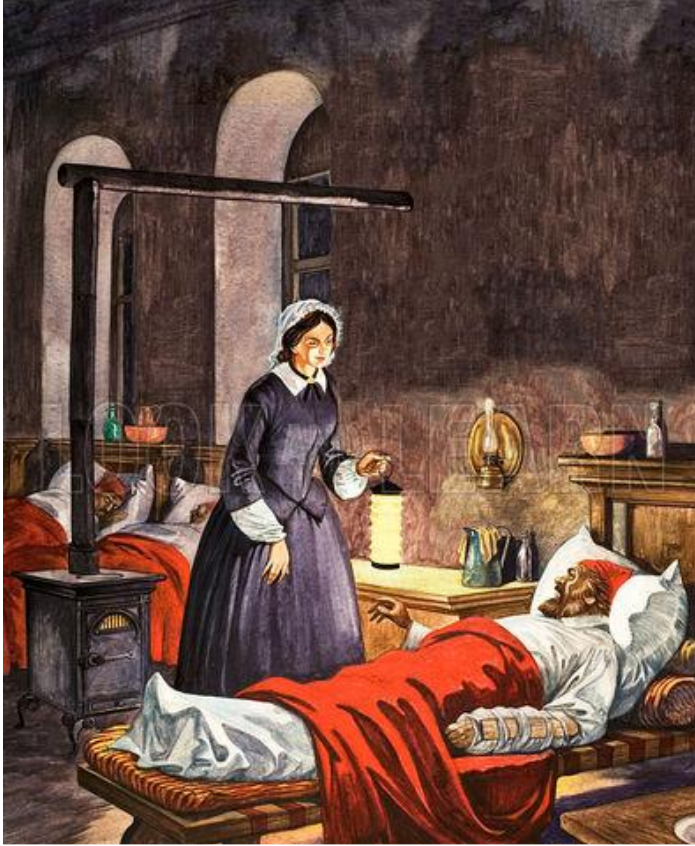
19.Yüzyılda Hemşireliğin Doğuşu

- Nightingale yaratıcı güce sahip olan insanın kendi ilgileri ve hedefleri doğrultusunda kendini geliştirme hakkına sahip olduğuna ve yaşama bütün olumsuz yönleri ile uyum sağlamak yerine onun değiştirilmesi gerektiğine inanıyordu.
- Yani o reformcu bir yapıya sahipti.
- 19. yüzyıldaki bu inanç 20. yüzyılda hakimiyetini korudu.

19.Yüzyılda Hemşireliğin Doğuşu

Kırım Savaşı sırasında toplamış olduğu yardım paralarıyla kurduğu Nightingale Vakfı sayesinde Londra St.Thomas Hastanesi'nde eğitim vermek üzere, ***Nightingale Training Schooll*** adıyla ilk laik hemşirelik okulu(1860) kurulmuştur (Yıldırım,2014).

Florence Nightingale (1820-1910)

- *“Sanat hastalara hemşirelik yapmaktır. Lütfen dikkat edin, hastalığa hemşirelik yapmak değil. Bu gerçek, hemşireliğin neden sadece hastanın yatağının yanında ve hasta odasında veya koğuşta öğrenilebileceğinin sebebidir. Dersler ve kitaplar gereklidir, ancak sadece değerli aksesuarlardır.”*
- sözleriyle, hemşireyi **hasta başı bakımına** odaklamıştır.

20.Yüzyıl Hemşireliği

- Amiral Bristol Hemşirelik Okulu- 1920-1999
- Kızılay Özel Hemşire okulu 1925-2004
- Askeri Hemşire Okulu - 1939
- Tevfik Sağlam Hemşirelik Lisesi - 1943
- Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü – 1961
- Lisans - Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu – 1955
- Yüksek Lisans- Hacettepe Üniversitesi – 1968
- Doktora- Hacettepe Üniversitesi - 1972

20.Yüzyıl Hemşireliği

1940

1940

İlk Türk Hemşire SAFİYE HÜSEYİN ELBİ (1881 - 1964)

- Avrupa'da öğrenim görmüştür.
- Türkiye'de modern hemşireliğin gelişmesine büyük katkısı olan Safiye Hüseyin (Elbi), şefkat ve meslek aşkıyla dopdolu bir kadındı.
- Batı kültürüyle yetişen bu ilk hemşiremiz, saltanat döneminde Almanya ve İsviçre'de düzenlenen milletler arası kongrelere katıldı.
- Hemşirelik mesleğiyle ilgili hayli yazılar yazmış ve konferanslar vermiştir.
- Ömrünün son gününe kadar mesleğinin tutkusu içerisinde yaşamını sürdüren ilk hemşiremiz Safiye Hüseyin, 1964 Temmuz'unda 83 yaşında, yetiştirdiği hemşirelerin kucağında gözlerini kapadı.
- Çanakkale Savaşı başladığında Safiye Hüseyin gönüllü hastabakıcı olarak yazılmış ve Reşit Paşa Hastane Gemisi'ne baş hastabakıcısı olarak verilmiştir. Ayrıca Balkan muharebelerinde de hastabakıcı olarak görev almıştır.

Hemşirelik; “güzel sanatların en güzeli”

(Florence Nightingale)

VİRGİNİA HENDERSON

(1897-1996)

- “Hemşire, bilinçsizin bilinci, görmeyenin gözleri, yürüyemeyenin ayakları, çocuğun hareket gücü ve gencin bilgi ve güvencesidir”

Virginia Henderson

HILDEGARD E. PEPLAU 1909-1999

Peplau'ya göre hemşirelik,

“anlamalı, yardım edici kişilerarası
ilişki süreci”

“bir iyileştirme sanatı”

FAYE G. ABDELLAH 1919-2017

“We cannot wait for the world to change... Those of us with intelligence, purpose, and vision must take the lead and change the world. Let us move forward together! I promise never to rest until my work has been completed!”
—Faye Abdellah

MARTHA ROGERS

1914 - 1994

- Rogers'a göre hemşirelik
- «Bilim ve sanattan oluşan öğrenilmiş bir meslek»
- “Hemşirelik sađlđđın korunması ve sürdürölmesi, hastalığın önlenmesi, hasta ve engellilerin bakım ve rehabilitasyonunu şefkatli bir yaklaşımla sağlayan hümanist bir bilimdir”.

DOROTHE.E.OREM 1914-2007

- Orem, hemşireliğin özel ilgi alanının, öz bakımlarını yapabilmeleri için insanlara yardım etmek olduğunu vurgulamıştır ve hemşireliği insana verilen hizmet olarak tanımlamıştır.

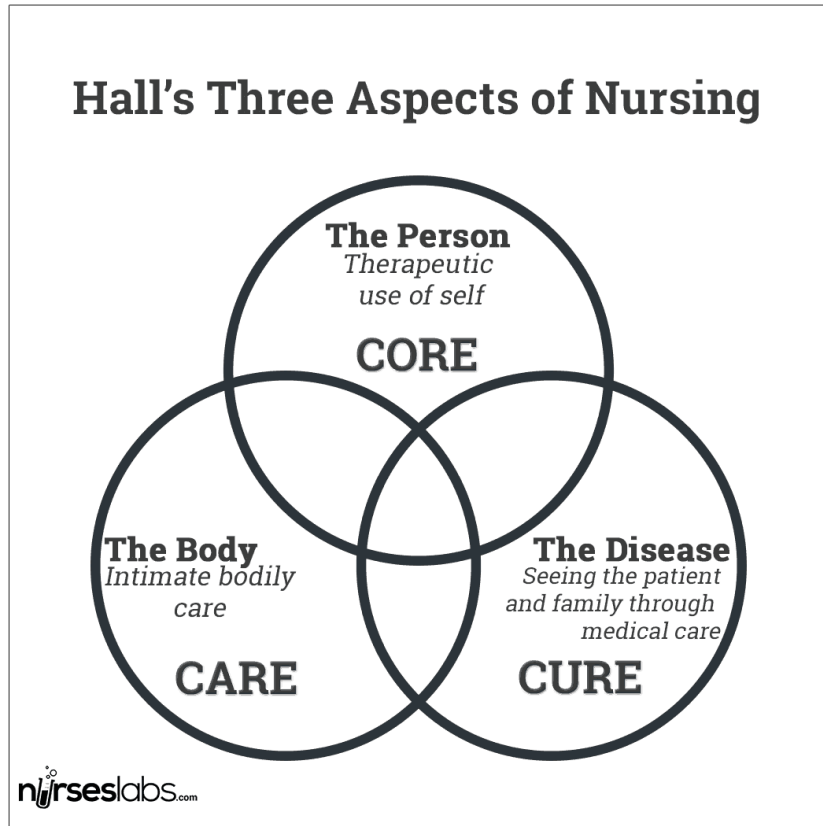

BETTY NEUMAN (1924-2022)

- Neuman'ın Sistemler Modeli, kişinin iyilik haline veya sağığına zarar veren stresörler üzerine odaklanan bütüncül perspektife sahip bir hemşirelik modelidir.
- Neuman bu stresleri azaltıcı ya da giderici özel hemşirelik girişimleri ile bireylerin sağık yönünden güçlendirilmesi inancına dayalı bir model geliştirmiştir.

LYDIA E. HALL (1906-1969)

- Hall, hemşirelik kuramını, temel gereksinimlere dayalı beden/bakım, çekirdek/kişi, hastalık/tedavi odaklı olarak içiçe giren 3 daireden oluştuğunu öngörmüştür.

JOYCE TRAVELBEE 1926- 1973

Hemşireliği kişilerarası bir süreç olarak tanımlar. Hemşirenin amacı “insan-insana terapötik ilişkiler kurabilmektir”

IDA JEAN ORLANDO (1926-2007)

- Orlando kuramını henüz hemşirelikte kuramlardan söz edilmeyen, 1950'li yıllarda ortaya koyduğu için; ilk hemşire kuramcılardandır.
- Orlando'ya göre, hastanın yardıma gereksinimi vardır ve ona bu yardımı en iyi biçimde hemşire yapabilir.

SISTER CALISTRA ROY (1939-

- Hemşirenin amacı, fizyolojik ihtiyaçlara, üstlendiği rollere ve sağlıkla ilgili değişikliklere bireyin uyum yapmasına yardım etmektir.

JEAN WATSON (1940-

- Watson'un bakım bilim ve felsefesinde, insanın saygınlığını korumak için hemşirelik uygulamalarının merkezinde **bakımın** olması gerektiğini belirtir.
- Tedavi olmaksızın bakım olabilir ancak bakım olmaksızın tedavi gerçekleşemez.

IMOGENE M. KING (1923-2007)

King kuramını, hasta-hemşire arasındaki ilişkiye dayandırmıştır.

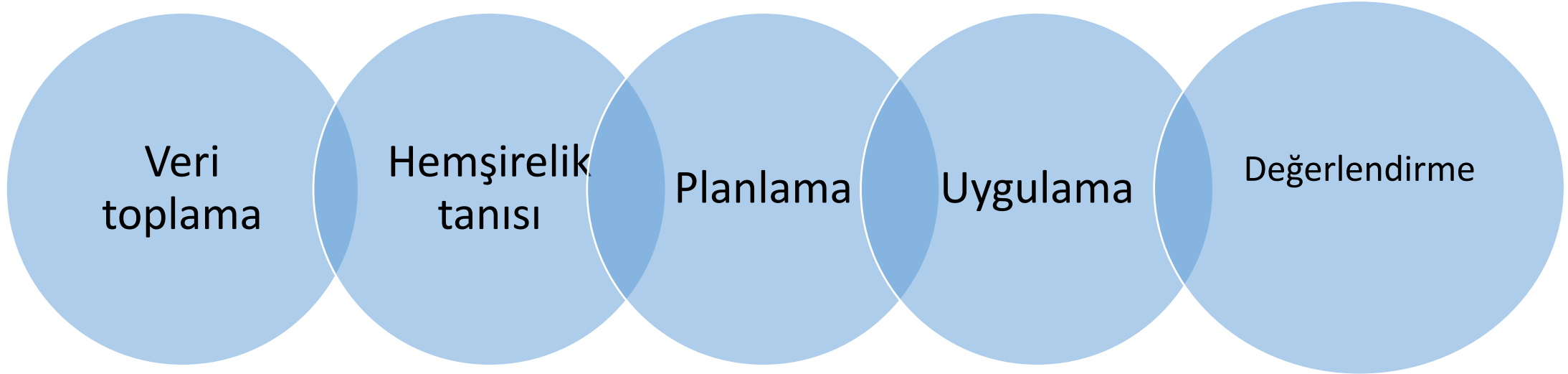
MADELEINE M. LEININGER (1925-2012)

- Leininger'ın kuramının hedefi, bireye kültürüne özgü hemşirelik bakımı sunmaktır.
- Farklı kültürdeki bireye bakım vermek için hemşire, bireyin kültürel geleneklerini, değerlerini, inançlarını bakım planına katmalıdır (Kaya ve Ark. 2013).

HEMŞİRELİK SÜRECİ

Hemşirelik süreci beő basamaktan oluşur;

Hemşirelik bilgisini uygulamaya aktarmada en önemli araçlardan biri olan hemşirelik süreci; sağlıklı/hasta bireyin sağlık bakımı gereksinimlerinin belirlenmesi ve bireye özgü bakım verilmesinde kullanılan sistematik, bilimsel bir sorun çözömleme yöntemidir.

HEMŞİRELİK KANUNU 1954

— 261 —

Hemşirelik Kanunu

(Resmî Gazete ile ilân : 2 . III . 1954 - Sayı : 8647)

No.
6283

Kabul tarihi
25 . II . 1954

MADDE 1. — Ortaokulu bitirmiş olup 25 yaşından yukarı bulunmayan kadınlardan Hükümetçe açılmış veya tanınmış bir (Ebe - Lâborant hemşire) okulunda 2 sene tahsil görüp Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince teşkil olunan jüri huzurunda meslek imtihanı vererek aldığı diplomayı usulüne göre Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince tescil ettirenlerle 3 ncü maddenin 2 ncı fıkrasında yazılı olanlara (Hemşire) unvanı verilir.

Bu kanunun yürürlüğe girmesinden evvel usulüne göre hemşirelik sınıfına alınmış olanlar sanatlarını yapmaya ve hemşire unvanını kullanmaya devam ederler.

MADDE 2. — Bu kanunun yayımından sonra diğer vekâletlerle özel veya tüzel kişiler tarafından hemşirelik okulu açılması için Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletinin müsaadesini almak şarttır.

Gerek bu kanunun yayımı tarihinde mevcut bulunan, gerekse yayımından sonra açılacak olan bu gibi hemşirelik okulları Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletinin mürakâzesine tâbidir.

MADDE 3. — Türkiye’de hemşirelik sanatını bu kanun hükümleri dâhilinde hemşire unvanını kazanmış Türk kadınlarından başka hiçbir kimse yapamaz.

Ancak yabancı memleketlerde ve mahallî hükümetlerce tanınmış hemşire okullarında tahsil görerek diploma alan Türk hemşirelerinin alelûsul hüviyetleri tesbit edilerek, tahsil ettiği memlekette tescil edilmiş olanların diplomaları, uygun görüldüğü takdirde, aynen Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince onayıp tescil edildikten sonra sanatlarını yapmalarına müsaade olunur.

Yabancı memleketlerin yukardaki şartları haiz okullarını bitirmekle beraber diploması oraca tescil edilmeyenler Türkiye’de meslek imtihanı vererek hemşire olabilirler.

Öğretim programları Türk Hemşire okulları programından ve müddetinden az olan yabancı hemşire okullarından gelenler, noksan olan kısım ve müddetleri Türk Hemşire okullarında tamamlamaya mecburdurlar.

MADDE 4. — Hemşirelerin vazife ve salâhiyetleri :

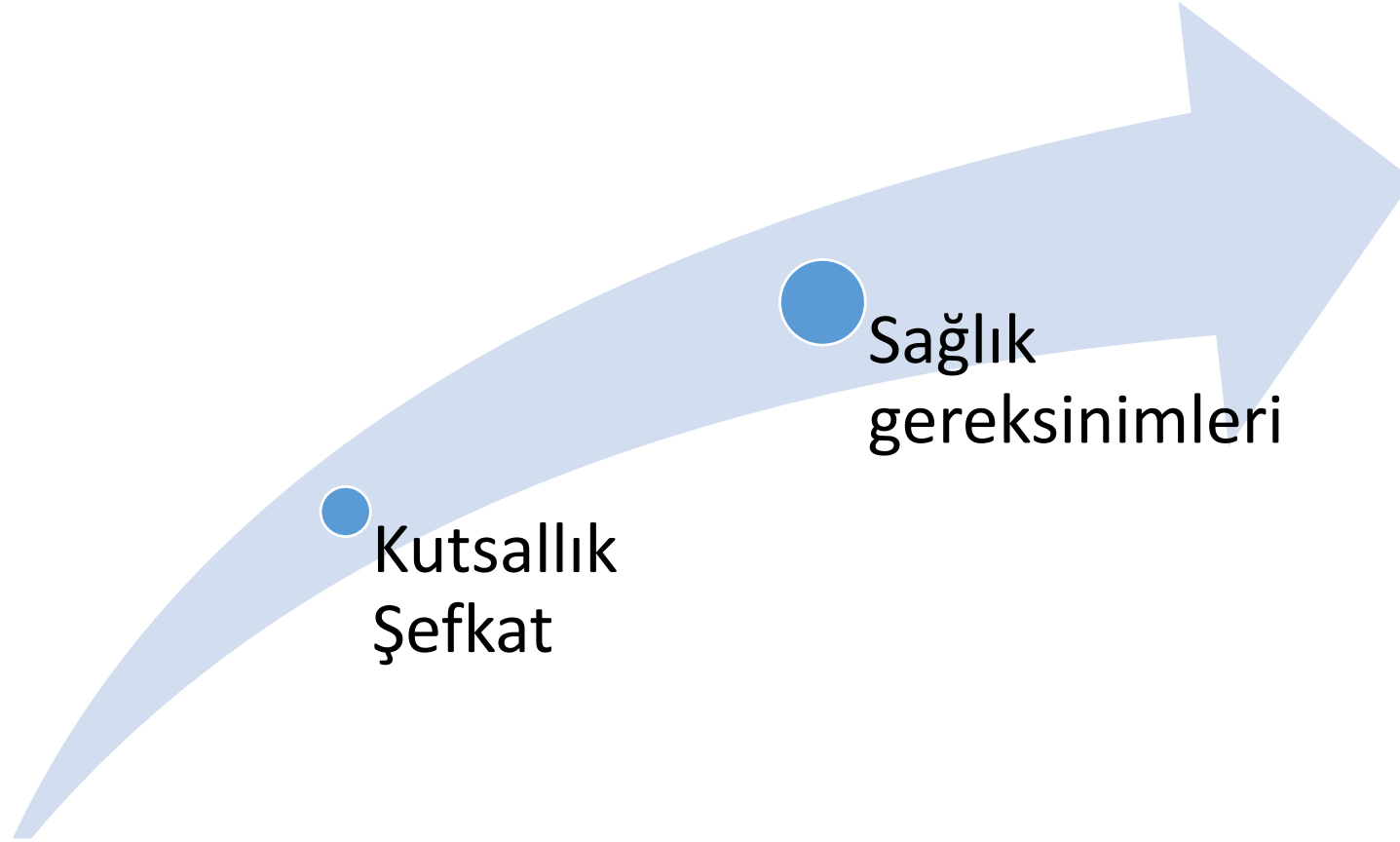
21.Yüzyılda Hemşirelik

- 21. yüzyıl; tüm dünyada bilimsel bilgide, teknoloji, eğitim, ekonomi, sosyal-kültürel alanlarda büyük değişme ve gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir.
- Sağlık alanında; sağlık bakımına ilişkin bilgi ve becerilerin hızla artması, tanı ve tedavide kullanılan gelişmiş ve yeni teknolojiler, hastaların hastanede yatış sürelerinin kısalması, bakım ve tedavi maliyetlerinin artması vb. değişme ve gelişmeler yaşanmaktadır.

(Ötün ve Ark.2022)

21.Yüzyılda Hemşirelik

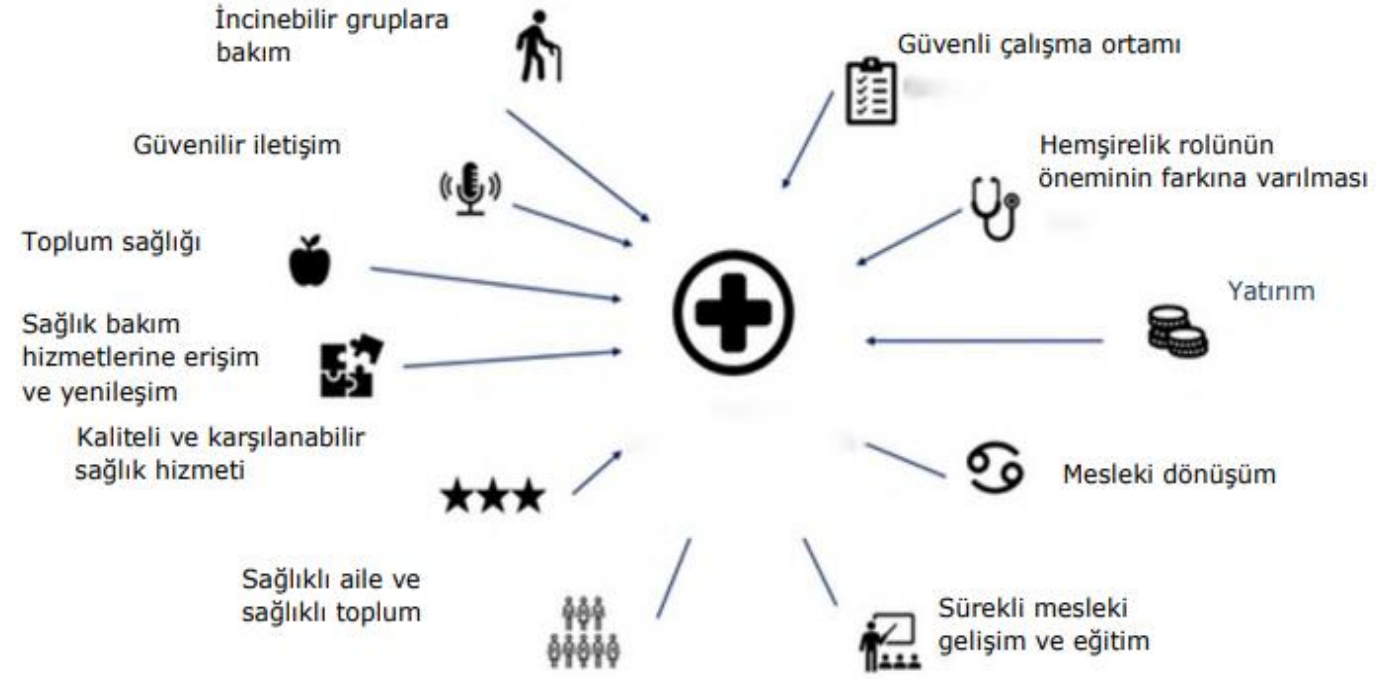
21.Yüzyılda Hemşirelik

- Hemşirelik mesleği gerek pozitif sağlığın kazanılmasında gerekse hastalıkların iyileştirilmesinde etkin bir rol oynamaya devam ettiği halde **değişim ve gelişim** gereksinimi içerisindedir (Pektekin 2000).

21.Yüzyılda Hemşirelik

- *21. yüzyıl becerileri*; bilgiyi elde etmeyi, anlamayı, uygulamayı ve bilgilerin birleştirilerek sentezlenmesini içeren beceriler, düşünme, öğrenme, çalışma ve yaşama yollarını öğreten yetenekler, nitelikler ve kişilik özellikleridir.

Şekil 1: Geleceğin Sağlık Hizmet Vizyonu

21.Yüzyılda Hemşirelik

21. yüzyılın en önemli yeterliliğinin

Amerikan Hemşirelik
Yüksekokulları Birliği
(American Association of
Colleges of Nursing-
AACN) (1998),

Amerikan Hemşireler
Birliği (American Nurses
Association- ANA) (2001)

Pew Sağlık Komisyonu
(Pew Health
Commission),

Teknolojinin Etkin ve Doğru Kullanımı

(Kaynar ve Seçginli 2021).

21.Yüzyılda Hemşirelik

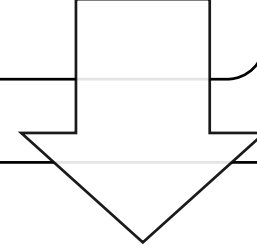
- “Hemşireliğin Geleceği: Değişim Öncüsü, Gelişen Sağlık” kapsamında hemşirelerin, hızla büyüyen sağlık **bilgi teknolojileri** dünyasında hemşirelik uygulamalarını **güncel tutmaları ve teknolojinin hızlı dönüşümüne uyum sağlamalarının** gerekliliği ele alınmıştır. (Kaynar ve Seçginli 2021).

21. Yüzyılın Üç Temel Hemşirelik Becerisi

- **1. Eleştirel, Klinik ve Etik Düşünme**
- Küresel pandemi, akut bakım ortamlarındaki hemşireleri hemşirelik süreçlerinde daha çevik ve kendine güvenen olmaya zorlamıştır.
- Bu, gözlemleri yorumlamayı, hemşirelik tanıları koymayı, hemşirelik müdahalelerini uygulamayı ve bu hemşirelik müdahalelerinin etkilerini değerlendirmeyi içerir.

21. Yüzyılın Üç Temel Hemşirelik Becerisi

21. yüzyılın temel hemşirelik becerileri arasında sağlam eleştirel düşünme, klinik yargı ve liderlik yer almakta, bunlara alınan eylemleri öz değerlendirme, geri bildirim alma ve teoriyi zamanla pratiğe bağlama ve etik ikilemlerle başa çıkma becerisi de dahildir.

İster pandemi ister daha izole olsun, yeni sağlık zorlukları hemşirelerin hızlı araştırmalar ve çözümler peşinde diğer profesyonellerle birlikte çalışmasını gerektirmektedir.

21. Yüzyılın Üç Temel Hemşirelik Becerisi

- **2. Hemşire + Teknoloji İşbirliği**

- Hemşireler, bakım ve teknolojinin sentezlenmesi noktasında önemli bir konumdadır.
- Teknoloji öğrenimi, hemşirelerin ve diğer sağlık profesyonellerinin linik yol tahminini, hastalık ilerleme tahminini, sağlık riski korumasını ve tahmini risk puanlamasını iyileştirmesine yardımcı olmaktadır.
- İşbirlikçi zeka, tıbbi görüntülerin ayırıcı tanısında yardımcı olacak ve hasta verilerini akademik kanıtlar ve düzenleyici yönergelerle birleştirerek tedavi planlarını kişiselleştirmeye ve tedaviyi ve sonuçları iyileştirmeye yardımcı olacaktır.

21. Yüzyılın Üç Temel Hemşirelik Becerisi

- **3. İletişim/Etkileşim + Karşılıklı Bağımlılık**
- 21.Yüzyılda hemşirelerden, diğer sağlık meslekleriyle ve yeni yöntemlerle eğitilmiş uzmanlarla ekipler halinde çalışmaları istenmektedir.

21.Yüzyılda Bakım Kavramı

Bakım, şüphesiz 21. yüzyılda aşınma tehdidi altında olan çok boyutlu kavramlardan biridir.

Bakım verme, temel hemşirelik erdemi, hemşirelik için özgün bir kavram ve hemşire-hasta ilişkisinin ortaya konduğu temel bir değerdir.

Bu bir değerdir, bir niteliktir, bir roldür, bir eylemdir ve bir etiktir. Hemşirelikte bilim ve kanıt dünyasında ölçülmesi en zor olanıdır.

İnsan hakları giderek daha fazla tehdit altına girdikçe, hemşirelerin bakımını ve koşullar ne olursa olsun insan onuruna saygı gösterme kararlılıklarını zorlayacaktır (Bruce 2018).

21.Yüzyılda Bakım Kavramı

- Hedef kitlemiz en savunmasız olan ve her zaman korumamıza ve savunuculuğumuza ihtiyaç duyanlardır.
- Hemşirelik, insan merkezli, uygulamaya dayalı, kanıta dayalı bir meslek olarak kendini yeniden kurmalıdır.
- Hemşireler, teknolojinin ve araştırmanın sağladığı verileri ve bilgileri, hizmet verdiğimiz insanlarla ve onlar için anlamlı iletişim, karar alma ve müdahaleler için kullanarak, hayatın her aşamasında onların refahını, güvenliğini, rahatlığını ve onurunu sağlamalıdır. (Bruce 2018).

21.Yüzyılda Bakım Kavramı

JEAN WATSON (1940-

- Watson'un bakım bilim ve felsefesinde, insanın saygınlığını korumak için hemşirelik uygulamalarının merkezinde **bakımın** olması gerektiğini belirtir.
- **Tedavi olmaksızın bakım olabilir ancak bakım olmaksızın tedavi gerçekleşemez.**

- Jean Watson hemşireliği bir insan bilimi olarak tanımlar ve temel odak noktası insan bakımındır.
- **Robotlar insan dokunuşunun, terapötik benlik kullanımının ve bir insan olma hissinin yerini alabilir mi?**

(Bruce 2018)

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- Sağlık sektörünün çeşitli alanlarında kullanımı mevcut olan yapay zeka teknolojileri sayesinde rutin olarak tanımlanan basit görünen ancak zaman alan işlemlerin daha hızlı ve daha doğru şekilde icra edilmesi sağlanmaktadır.

Tetkik-gözlem işlemlerinin incelenmesi,

Hasta verilerinin dijital ortama kaydı,

Yaşamsal bulguların ölçümü ve

Yaşamsal değerlerin analizi

(Gökçen Gökalp ve Üzer 2024).

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

Bu sayede hemşireler, merkezinde insanın yer aldığı hemşirelik mesleğini insana dair daha bütüncül bir yaklaşım ve insani değerlere ayrılan daha fazla zaman ile birlikte daha kaliteli sağlık bakım hizmetleri sunabilecektir.

Bu sayede daha etkili verilmesi planlanan sağlık bakım hizmetlerinin beklenen sonuçlara ulaşması neticesinde hasta memnuniyeti, düzenli iş olanağı sayesinde çalışan memnuniyeti, iş alanında yapılacak düzenlemeler ile insan kaynağının en verimli şekilde kullanılması sağlanacaktır. (Gökçen Gökalp ve Üzer 2024).

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- Hemşirelikte yapay zeka teknolojileri ve hemşire robotlar tanı, tedavi, bakım, hemşirelik uygulamaları, araştırma, eğitim ve yönetim gibi sağlık hizmetlerinde kullanılmaktadır.
- Hemşirelikte yapay zeka teknolojileri ve hemşire robotlar, hemşirenin hasta bakımında geçirdiği zamanı azaltırken, hastanın bakım hizmetlerinin iyileştirilmesini sağlar. (Gökçen Gökalp ve Üzer 2024).

Yapay zeka ve hemþirelik bakımı

MOXI- TEKSAS

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- Robot hemşireler, hasta bakımında bazı işlemleri (banyo, giyindirme, taşıma, fizyolojik ölçüm, duygusal destek, damaryolu açma vb.) yapabilmektedir.
- Hemşire robotlar ek olarak hastanın yakınıyla temassız iletişime geçebilir, evde ya da yaşlı bakım merkezinde kimsesiz hasta için refakatçının sorumluluklarını (sağlık ihtiyaçlarını belirleme, sağlık profesyonelinin bilgisiyle sağlama vb.) yerine getirebilirler (Gökçen Gökalp ve Üzer 2024).

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- Yapay zeka teknolojilerine dayalı sağlıkta kullanılan robotlardan bazılarını incelediğimizde şu görevleri üstlenmişlerdir (Çoban, Eryiğit, Dölcek, Beydağ ve Ortabağ, 2022);
- (2020) Robot Cira-03, MISIR koronavirüs testi, kan alma, EKG ve röntgen çekmek ve sonuçlarını ekranda göstermek,

- (2000) Cerrahi Robot Da Vinci, ameliyatı kolaylaştırmak

Minimal invaziv bir yaklaşım kullanarak ameliyatı kolaylaştırmak için tasarlanmıştır ve bir konsoldan cerrah tarafından kontrol edilir.

Da Vinci Cerrahi Robot

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- (2010) Robot Veebot, Hindistan doğru damar yolunu seçmek,

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- (2015) Robot RIVA, ilaçları doğru dozda güvenli bir şekilde hazırlamak,

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- (2015) Robot Robear RIBA ve RIBA-II, hastaları kaldırmak ve taşımak,

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- (2020) Robot Grace, yaşlı ya da izole hastalarla iletişim kurmak, vital bulgularını almak,

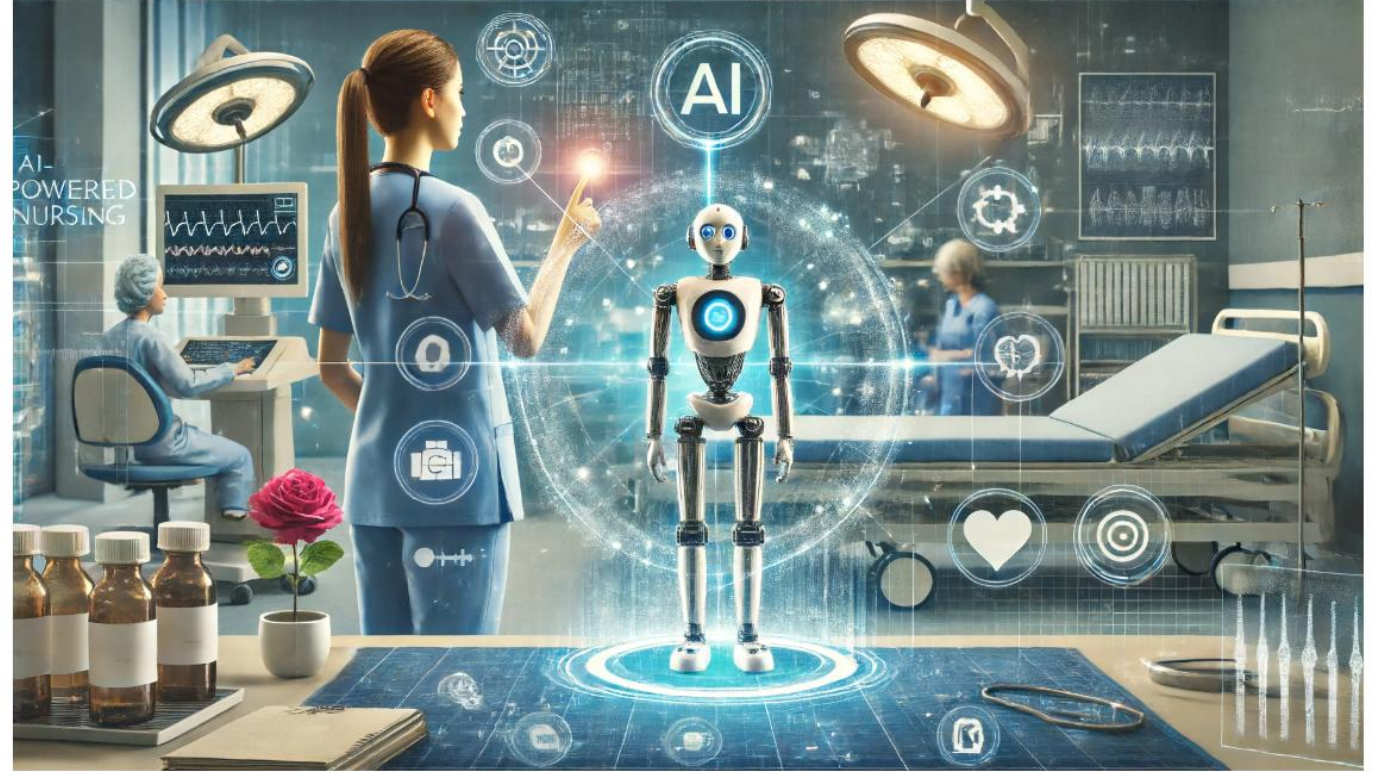
- (2020) Robot Atacan, Türkiye’de üretilen ilk robot hemşire olma özelliği taşır. Hastaya yemek, ilaç taşıyabildiği gibi, bilgilendirme de yapar.

Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin yeni tip koronavirüsten (Kovid-19) sağlıkçıları korumak için tasarladığı hemşire robot "Atacan", Kovid-19 servisindeki hastalara yemeklerini dağıtıp ilaçlarını veriyor.

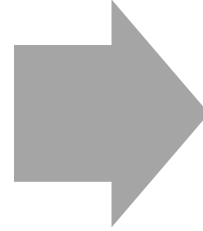
Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

- Yapay zeka teknolojilerinin etkin şekilde kullanımı hususunda karşımıza çıkan kilit taşı
- **hemşirelerin bu teknolojiyi sorunsuz bir şekilde kullanabiliyor olmasıdır.**

Yapay zeka ve hemşirelik bakımı

Odak noktası insan olan hemşirelik, insanı ve insana dair ne varsa merkezine almış, insanı duygularla değerlendirme yapmış ve insani değerleri gözetmiştir.

Yapay zekaların hemşirelik alanında kullanımı ile birlikte insanı merkezine alan hemşirelik mesleğinin teknolojik boyutu, **merhamet ve empati** gibi insana ait değerlerin makinelerce değerlendirilemeyeceği düşünüldüğünden tartışma konusu olmuştur.

(Açıkgöz ve Baykal, 2023).

Etik Boyut

21. yüzyılda dünya çapında yaşam beklentilerinin artmasıyla birlikte, insan ömrünün uzaması, hastalıkların çoğalması, nüfusun artması, bakım vericilerin azlığı ve günlük görevlerin yürütülmesinde özerkliğe duyulan ihtiyaç, kronik hastalığı olan bireylere ve yaşlılara yönelik hasta güvenliği konusu olmuştur ve hemşireler için vazgeçilmez temalar haline gelmiştir.

(Gimenes and Faleiros 2014)

Etik Boyut

Buna göre, rehabilitasyonun hedefi, insanların bakım süreçlerine katılımlarını en üst düzeye çıkarmak amacıyla mümkün olan en yüksek düzeyde özerklik elde etmek ve bunu korumaktır.

Bu doğrultuda, bakım etiği ve bireyin özerkliğine saygı ilkesi üzerine sağlık stratejilerinin geliştirilmesi söz konusu olmalıdır.

(Gimenes and Faleiros 2014)

Etik Boyut

Sosyal etkileşimlerin makinelerle yapılmasının etik anlamda yanlış olduğu, hasta mahremiyeti ve kişisel verilerin gizliliği konularında endişeler belirtilmektedir.

Düşünen makinelerin, ahlaki özellikleri etkileyerek etik sorunlar çıkarabileceği düşünülmektedir.

(Gökçen Gökalp ve Üzer 2024).

Etik Boyut

- A) Özerklik/ Bireye Saygı İlkesi
- B) Adalet ve Eşitlik İlkesi
- C) Yarar sağlama-zarar vermeme ilkesi
- D) Mahremiyet ve sır saklama ilkesi

Etik Boyut

- Hemşirelikte yapay zeka teknolojilerinin, insanların yerine geçme, işsiz bırakma kaygılarına neden olması dolayısı ile hemşireler tarafından geliştirilmesi istenmemektedir.
- Hemşirelikte yapay zeka teknolojilerinin olumsuz sonuçları öngörülerek etik kurallar ve ahlaki değerlere çerçevesinde, geliştirilmesi gerektiği bildirilmektedir (Stokes ve Palmer, 2020).

Hasta Güvenliği

- Sağlık sistemleri güvenli bakım sağlamak için çok karmaşık ortamlar haline geldi ve yaşam beklentilerindeki artışla birlikte kronik rahatsızlığı olan önemli sayıda insan var.
- Bu nedenle, hemşireler güvenli bakım sağlamaya ve meydana gelen yaralanmaları önlemeye hazır olmalıdır, çünkü herkesin hasta güvenliğinden sorumluluğu vardır.

Hasta Güvenliği

- ICN (International Council of Nurses)'ın Hasta Güvenliği Durum Bildirgesi'nde kuvvetle vurgulandığı üzere hasta güvenliği, hasta bakımı ve hemşirelik hizmetlerinin kalitesinin başlıca unsurudur.

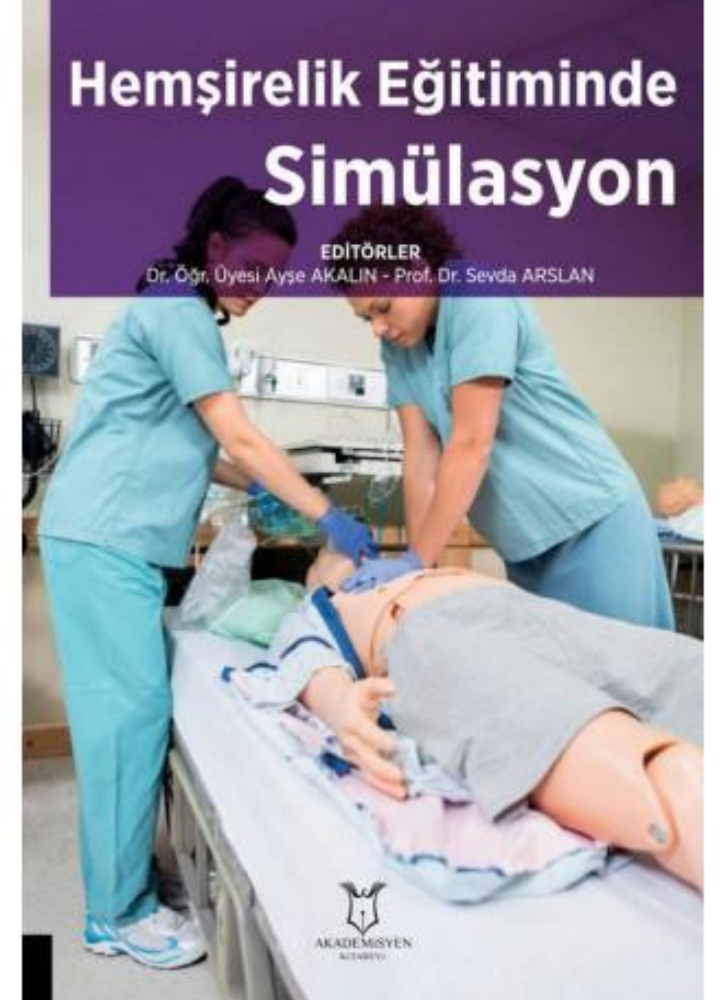
Hasta Güvenliği

- Hasta güvenliğinin hedefleri
- Uluslararası hasta güvenliği hedefleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.
 - Hastanın doğru kimliklendirilmesi
 - Yüksek riskli ilaçların güvenliğinin sağlanması
 - Doğru taraf doğru hasta doğru prosedür cerrahisinin sağlanması
 - Sağlık bakımı ilintili enfeksiyonların azaltılması
 - Dşmeden kaynaklı hastaların zarar görmesinin azaltılması
 - Etkili iletişimin artırılması

Simülasyon Laboratuvarları

- Yaygın olarak kullanılan çeşitli eğitim yöntemleri vardır. Bunlar arasında, hemşirelik simülasyon senaryoları küresel bir olgudur ve teşvik edilmelidir.
- Bu senaryolar, öğrencilere ve hemşirelere kanıta dayalı klinik kararlar almalarında yardımcı olur ve bilgi, beceri ve tutumların güvenli bir şekilde, verimli ve hastalar için risksiz bir şekilde edinilmesini sağlar.

(Gimenes and Faleiros 2014)

İnovasyon

- Türk Dil Kurumuna göre inovasyon “**değişen koşullara uyabilmek için toplumsal, kültürel ve yöntemsel ortamlarda yeni yöntemlerin kullanılmaya başlanması, yenilik veya yenileşim**” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2023).

İnovasyon

Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses [ICN]) yenileşimi, uygulanabilir olmak kaydıyla yeni yaklaşımlar, teknolojiler ve çalışma yöntemleri geliştirme süreci olarak betimlemiş, yenilikçilik ve yaratıcılık kelimelerini birbirinden ayırmıştır.

Bu kapsamda yaratıcılık yeni şeyler düşünmek iken yenileşim yeni şeyler yapmak olarak belirtilmiştir.

Erkin ve Ark.2024

İnovasyon

- ICN 2009 yılını “Yenileşim/İnovasyon Yılı” olarak ilan etmiştir (ICN, 2009).

2009 ICN Tema

***Bakımın Kaliteli
Olması İçin,
Toplumlara Kaliteli
Hizmet
Sunulabilmesi İçin:
Hemşirelik
Bakımında
İnovasyon***

2009 ICN Tema

- ✿ Tema ile ICN sunulan hizmetin, neden ve nasıl yapıldığının, bilimsel temellerin farkındalığımızı,
- ✿ Hizmeti sorgulamamızı, sürekli değerlendirmemizi, etkili, kaliteli bakımı araştırmamızı,
- ✿ Var olan süreçte değişim gereksiniminin farkında olmamızı, değişim ile bakım kalitesini geliştirmeyi vurgulamaktadır.

İnovasyon

- Amerikan Hemşireler Birliği (American Nurses Association [ANA]) hemşireler için yenileşimi, sağlığı geliştirmek, hastalıkları önlemek, hastaların bakım kalitesini iyileştirmek ve ekip çalışması yoluyla yeni teknolojiler, yeni yöntemler ve yeni araçlar arama ve geliştirme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Erkin ve Ark.2024

Buzzy Healthcare Kit

- Buzzy cihazı iğne ağrısını ve enjeksiyon sırasında hissedilen rahatsızlığı azaltmak için kullanılan bir tıbbi cihazdır.
- Titreşim teknolojisi: cihaz titreşim yoluyla ciltteki sinir uçlarını uyarır ve ağrı sinyallerini beyne iletmeye engellemeye yardımcı olur.
- Soğuk terapisi: üzerindeki soğuk kompres pedi sayesinde cildi uyuşturarak ağrı hissini azaltır.

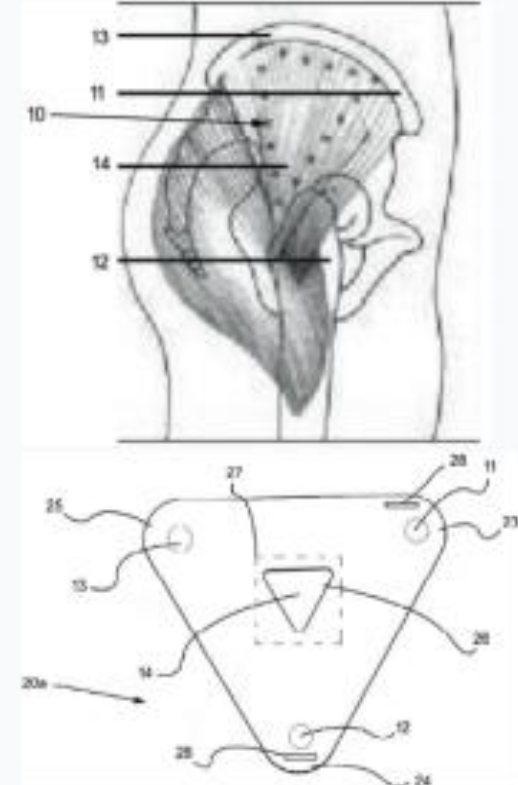
“Terapotik Dokunmatik El Projesi”

- Dokunmatik El Projesi❁
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Öğretim Üyesi Doç. Dr. Bahar Çiftçi, Prof.
Dr. Gülçin Avşar ve Doç. Dr. Arzu
Sarılioğlu ile Mühendislik Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden Dr.
Öğr. Üyesi Ahmet Coşkunçay’ın desteğiyle
1 yıllık çalışmanın ardından, yoğun bakım
hastalarının tedavi sürecine yardımcı
olmak için el şeklindeki “Terapotik
Dokunmatik” cihazını hayata geçirdi.
- İnsan eli hissiyatının yanında yoğun
bakımda, yakınlarından uzakta tedavi
süreçleri devam eden hastalara olumlu
etki yaratması için hazırlanan cihaza hasta
yakınlarının veya müzik, Kur’an-ı Kerim
gibi istenilen sesler de ekleniyor.
Özel bir maddeden yapılan el şeklinde
cihaz, yatan hastanın elinin üzerine
konularak zaman zaman sıkma refleksleri
gerçekleştiriyor.

Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

30. Özlem Doğu,
Işık Atasoy,
Ela Yılmaz
Çoşkun,
Alper Karacan,
Çoşkun
Cengiz,
Ükke
Karabacak
- Ventrogluteal
Bölgede
Enjeksiyon
Bölgesini Tespit
Aparatı
21.12.2020
- Buluş, ventrogluteal bölge (10) üzerinde intramüsküler ilaç uygulamasının yapıldığı ve kasın en yoğun olduğu enjeksiyon bölgesini (14) belirlemek üzere bir tespit aparatıdır (20). Yenilik olarak; aralarında hayali bir çizgi çizildiğinde ventrogluteal bölgenin (10) üçgen benzeri formuna uygun şekilde bir form oluşturan ve anterior superior iliyak çıkıntısı (11) üzerine yerleşen bir birinci yerleşme bölgesi (23), femur kemik başı (12) üzerine yerleşen bir ikinci yerleşme bölgesi (24), kas bitim noktasına (13) yerleşen bir üçüncü yerleşme bölgesi (25) ve bu formun merkezinde sağlanarak enjeksiyon bölgesi (14) üzerine denk gelen bir enjeksiyon açıklığı (26) içermektedir.

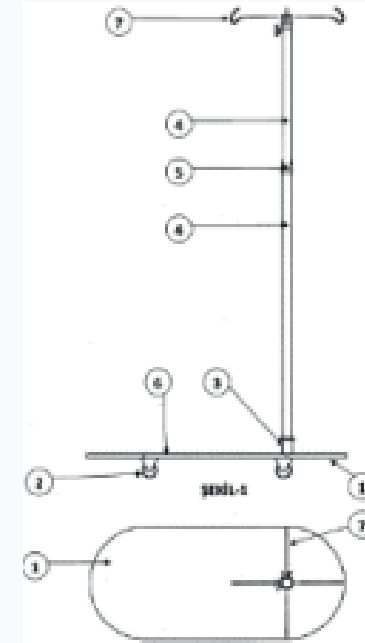
Erkin ve Ark.2024

Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

11. Emel Demir

Mobil Serum Kaykayı
21.01.2016

Bu buluş, hastanede yatan hasta çocukların kullanabileceği şekilde; üzerine takılmış bir serum ile birlikte gezinti yapmasını sağlayan mobil serum kaykayı ile ilgili olup, özelliği; tekerlekli (2) bir kaykay (1) üzerinde oluşturulmuş askı yuvasına (3) yerleştirilmiş yükseklik ayarlı profil boru (4), yükseklik ayarlı profil boru (4) ucuna ilişkilendirilmiş serum askılığı (7) ve tekerlekli (2) bir kaykayın (1) tercihen üst yüzeyine sabitlenmiş antibakteriyel yüzeyden (6) meydana gelmesidir.

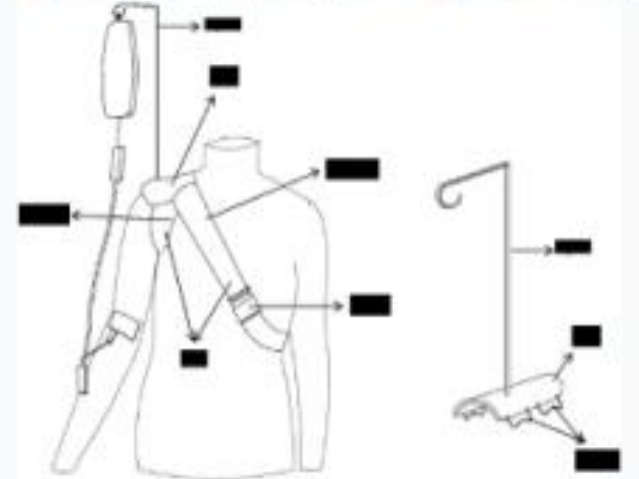
Erkin ve Ark.2024

Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

13. Yeliz Doğan
Merih

Omuza Entegre Serum
Askısı
21.06.2016

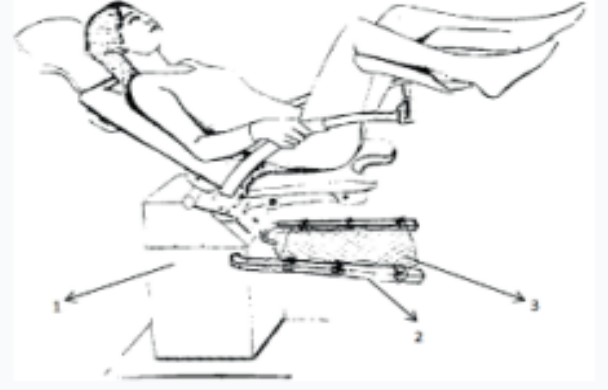
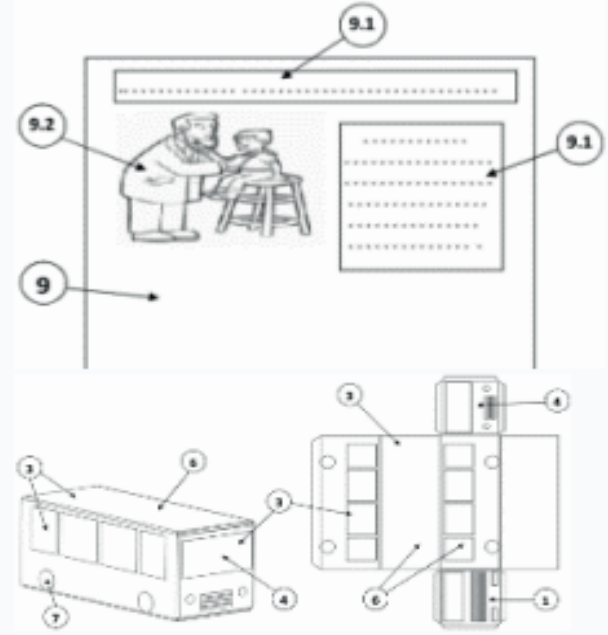
Hastaların mobilizasyon işlemlerinde invaziv tedavi araçlarının (serum-serum setleri) güvenli taşınması amacı ile oluşturulmuştur.

Erkin ve Ark.2024

Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

25. Seda Oltulu	Güvenlik Filesine Sahip Doğum Masası 21.10.2019	Buluş, güvenlik filesine sahip bir doğum masası olup, doğum masası (1) alt bölümüne irtibatlandırılmış bir raylı sisteme (2) irtibatlandırılan fileden (3) meydana gelmektedir.	
26. Emel Demir	İlaç Kutusundan Yatan Hasta Çocuklar için Tek Kullanımlık Oyuncak ve Eğitici İlaç Prospektüsü 23.03.2020	Bu buluş, çocuk sağlığı ve hastalıkları ile ilgilenen çocuk doktorları, çocuk hemşireleri, çocuk gelişimcileri ve çocuk ile çalışan tüm sağlık alanlarında kullanılabilen ilaç kutusundan yatan hasta çocuklar için tek kullanımlık oyuncak ve eğitici ilaç prospektüsü ile ilgili olup, özelliği; kullanılmış veya atık olacak kutuların, iç yüzeyleri (3) dışa doğru olacak şekilde pilyaj noktalarından (2) döndürülerek kutu haline getirilmiş ilaç kutusu (M) ilaç kutusunun (M) en az dört noktasına sabitlenmiş mühür kapak (7) ve çocuklar için yazı veya çizim veya resim boyama aktiviteleri bulunan ilaç kutularındaki (M) prospektüslerin arka yüzeyinden (9) meydana gelmesidir.	

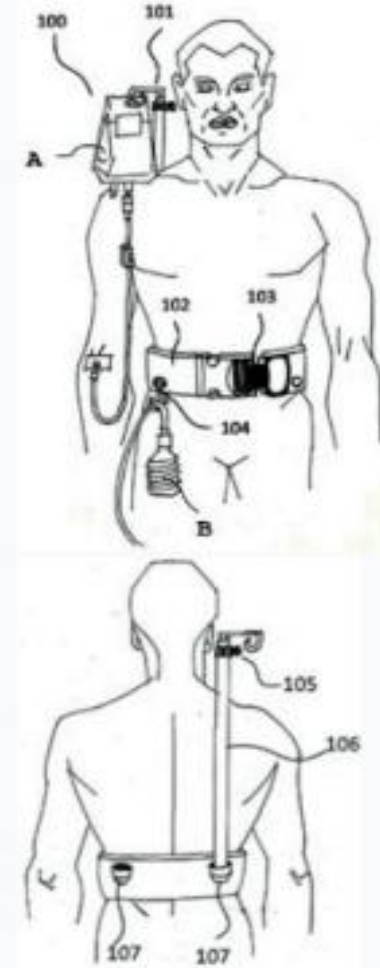
Erkin ve Ark.2024

Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

28. Nuran
Gençtürk

Serum-Dren Taşıma
Kemer
22.03.2021

Hastanelerde ve evlerde intravenöz perfüzyon tedavisi uygulanan ve/veya ameliyat bölgesinde dren (B) bulunan hastaların rahat ayağa kalkmalarını ve gezmelerini sağlamak amacıyla kullanılan, hastanın tek başına serum (A) ve dreni (B) taşıyabilmesini sağlayan serum-dren taşıma kemeri (100) olup, özelliği; hastanın bel bölgesini saran en az bir kemer (102) ve bu bahsedilen kemer (102) üzerinde oluşturulmuş sağ ve sol olmak üzere iki sabitleme yuvaları (107) ve bahsedilen sabitleme yuvalarına (107) takılan, yükseklik ayarlayıcı (105) mekanizmaya sahip en az bir askı direği (106) yer almaktadır. Ayrıca drenin (B) takılmasını sağlayan kemerin (102) ön kısmında sağda ve solda birer tane olmak üzere iki çengelli dren askısını (104) içermektedir.

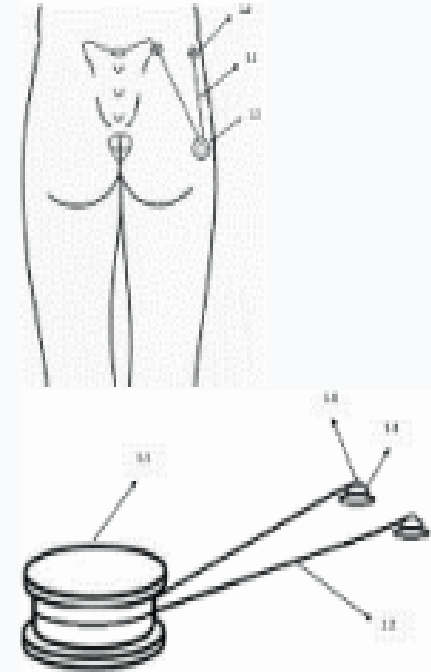

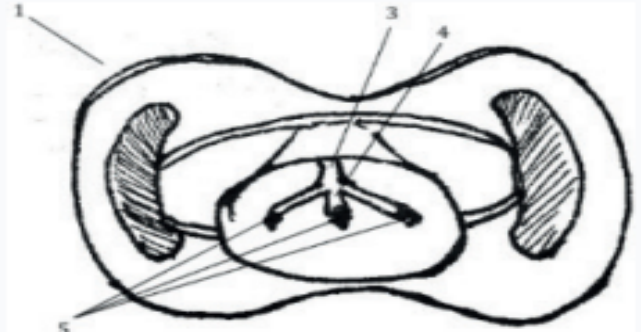
Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşları

38. Nurcan
Çalışkan,
Şüle Bıyık
Bayram,
Emel Gülnar

Intramüsküler
Enjeksiyon Alanı
Belirleme Aracı
21.07.2022

Buluş, güvenli intramüsküler enjeksiyon alanı (ventrogluteal bölge, deltoid ve dorsogluteal bölge) belirlemek amacıyla geliştirilen intramüsküler enjeksiyon alanı belirleme aracıdır.

39.	Sermin Dinç, Duygu Gözen	Küçük Çocuklara İlaç İçirmeyi Kolaylaştıran Emzikli Enjektör 21.07.2022	Mevcut buluş, sıvıların oral yoldan verilmesi için, bir emzik (1) ve bir enjektör (2) ihtiva eden bir aparat ile ilgili olup, söz konusu emziğin (1), dışarıya bakan tarafında enjektörün (2) ucunun bağlanması ve ilacın enjektörden (2) emziğe (1) aktarılması için bir ortak kanal (3), ve ağza bakan tarafında ortak kanaldan (3) birbirine göre dar açıyla açılmış üç adet kanaldan ve deliklerden (5) meydana gelen üç kanallı yapı (4) ihtiva eder.	
40.	Ahu Pınar Turan, Özakar Akça, Tuğba Cengiz	Mekanik Ventilatöre Bağlı Çocuk Emziği 21.07.2022	Mekanik ventilatöre bağlı çocuk emziği, mekanik ventilatör hortumunu engellemeyecek konkav bir şekilde tasarlanmış, 12-24 aylık yoğun bakımdaki çocukların konforunu ve nörodavranışsal kontrolünü sağlayan bir materyaldir. Bu emzik, fizyolojik stabilitenin ve oksijenasyonun artırılmasını, sindirim sisteminin etkin çalışmasını sağlamakta, ani bebek ölüm sendrom riskini azaltmaktadır. Ortodontik ve ısırmaya dayanıklı silikondan oluşan mekanik ventilatöre bağlı çocuk emziği, kesinlikle BPA içermemekte, kolay sterilize edilebilmekte, sağlık çalışanının kolaylıkla çıkarabilmesi için eksenden kaçık güvenli tutma yeri ile aspirasyon riskini azaltan ve salya birikimini önleyen hava delikleri bulunmaktadır.	

SONUÇ

- Bilim ve sanattan oluşan hemşirelik hizmetlerine her kuşak yeni bazı şeyler ekleyerek kısa meslek geçmişini zenginleştirmede katkıda bulunmuştur.
- Bu tarihsel birikim ve mirasın genç kuşaklara aktarılması, onlara yeni bilgi ve becerileri öğretmek kadar önemlidir.

SONUÇ

- Sonuç olarak 21. yüzyılda hemşirelikte başarıya damgasını vuracak hemşireler, kötümser olmayan çalışkan girişken bilim ve teknolojinin hızlı gelişen ve değişimine ayak uyduran duygusal zekası üstün birbirine güvenen hemşireler olacaktır.

SONUÇ

✓ Hemşirelikte var olduğundan
bu yana değışmeyen tek şey
bakım verme hizmetidir.

SONUÇ

«Sağlık sistemi içinde hastanın etkin hemşirelik bakımı yönündeki değişiklik ve gelişme biz hemşireler daha çok bilgi sahibi olduğumuz düşündüğümüz araştırdığımız birbirimize ve kendimize daha çok inandığımız güvendiğimiz zaman ortaya çıkacaktır.»

Perihan Velioğlu

TEŞEKKÜRLER!

KAYNAKLAR

1. Şentürk S(2011). Hemşirelik Tarihi.Nobel Tıp Kitabevleri.İstanbul.
2. Yıldırım N(2014). Savaşlardan Modern Hastanelere Türkiye’de Hemşirelik Tarihi.Ofset Yapımevi. 1.Baskı.İstanbul.
3. Pektekin Ç (2000). 21.Yüzyılda Hemşirelik. Hemşirelik Bülteni. XII (46).
4. Kaynar NS, Seçginli S.(2021) Nursing Informatics Competencies and Assessment Tools in 21st Century. *J Educ Res Nurs*. 18(1):72-76.
5. Erkin Ö, Kocatepe V, Duman T. (2024).Türkiye’de hemşirelerin tescilli buluşlarının incelenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 11(1):39-65.
6. Gimenes FRE, Faleiros F (2014) Nursing Challenges for the 21st Century. *J Nurs Care* 3: 143. doi:10.4172/2167-1168.1000143
7. Gökçen Gökalp, M. ve Üzer, M.A. (2024). Yapay zeka çağında hemşirelik bakımı. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 6(1), 89-94. doi:10.48071/sbuhemşirelik.1349981
8. Bruce J C . Nursing in the 21st Century – Challenging its values and roles. *Prof Nurs Today* 2018;22(1):60-64
9. Çoban, N., Eryiğit, T., Dülcek, S., Beydağ, D. ve Ortabağ, T. (2022). Hemşirelik mesleğinde yapay zeka ve robot teknolojilerinin yeri. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 378-385.
10. Açıkgöz, G. ve Baykal, U. (2023). Yasal düzenlemeler çerçevesinde hemşirelerin mesleki rolleri ve özerklik. *İstanbul Kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 29-34.
11. Stokes, F., & Palmer, A. (2020). Artificial intelligence and robotics in nursing: Ethics of caring as a guide to dividing tasks between AI and humans. *Journal of Nursing Philosophy*, 21(4), e12306. doi: 10.1111/nup.12306
12. Ötün T, Yüceyurt N K, Şenyuva E. Hemşirelerin 21. Yüzyıl Becerileri ile Kendi Kendine Öğrenmeye Hazır Oluşları Arasındaki İlişki (2022).*H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9(3): 716-737 doi: 10.21020/husbfd.1085324

